

להיות עקרת בית - גם זאת עבודה

מאת: אמל זיאדה חברה בועד המנהל של כאן - ארגון פמיניסטי

שילוב נשים בשוק העבודה הפך לאחרונה לחלק חשוב בסדר יומם של ארגוני נשים וארגונים לשינוי חברתי ואפילו לחלק מהאגנדה של הממשלה הנוכחית. קיים אפילו דגש על חשיבות העסקתן של נשים ערביות, שנכון להיום אחוז המועסקות בקרבן סובב סביב ה-20% בלבד. אותם ארגונים העוסקים בנושא ידעו למנות היטב את החסמים העומדים בפני נשים ערביות לצאת ולעבוד, הכוללים, בין היתר, חסמים חברתיים וחסמים הנובעים ממדיניות מכוונת של הממשלה, שאינה פועלת ברצינות לייצר עבורן מקומות עבודה הולמים.

על-פניו, נראה כי העשייה למען שילובן של נשים בכלל ושל נשים ערביות בפרט בשוק העבודה הינה דבר חשוב ומוערך. ואולם, האם רע בכלל שנשים יבחרו להישאר בבית ולהיות עקרות בית? לעבוד כ"עקרות בית"? בישראל, מעמדן של עקרות בית אינו כמעמדן של נשים עובדות או כשל מעמדם של גברים עובדים, אף על פי שהן עוסקות בעבודה שאין חולקין על חשיבותה ואין עוררין על נעלותה. אולם, מנגד, אין פעילות ואין קריאה לעסוק בעבודה זו, בין אם בקרב הארגונים הפמיניסטיים והארגונים לשינוי חברתי ובין אם בקרב הממסד, אשר מעלה על נס את הנושא. נהפוך הוא. הרושם המתקבל הוא כי אישה שראויה למעמד בחברה היא אישה עובדת, ולא בבית, ושכאלו התרומה היחידה לחברה יכולה להיעשות רק אם נהיה חלק מהתפיסה המקובלת למונח "עבודה" - זו שמתוגמלת בשכר כספי בסוף כל חודש (וגם זה במקרה הטוב). בעיניי, קיומה של חברה, אשר מכבדת את אזרחיה רק אם אלו השתלבו במערך של ייצור קפיטליסטי, אשר אינו רואה חשיבות בייצור מסוג אחר - ייצור של משפחה חמה, איננו דבר המתיישב היטב עם התפיסה הפמיניסטית. אל לנו, כפמיניסטיות, ליפול בפח הזה, ולהיגרר בעיניים עצומות אחר האגנדה הממסדית, אשר רוצה להפוך כל אחת ואחד מאתנו לבורג במכונת הייצור. מה שדרוש הוא לעודד נשים, כגברים, למצוא את האני האישי שלהן, הן עבור עצמן והן עבור החברה, כפי שהן רואות לנכון. דהיינו, עליהן לקבל הזדמנות שווה לדעת לבחור כיצד להשתלב בחברה וכיצד לתרום לה. מנגד, עלינו לדאוג כי הממסד ידע להפנים כי תרומה לחברה מן הראוי שתכלול את הדברים שנראים לנו כיום כשוליים, למשל: להיות עקרת בית.

ד ב ר ה מ ע ר כ ת

הייתכן פמיניזם בעידן הקפיטליזם המאוחר?

אסנת להט וסלבה גרינברג

פילוסוף בשם אדם סמית' כתב את "עושר העמים" בשנת 1776, ובכך המשיג את הקפיטליזם הליברלי. סמית' הציע לנו סולם ערכים חדש, שבו ערך העבודה מוערך על-ידי קונוים פוטנציאליים. סמית' האמין כי על המדינה לאפשר שוק חופשי בלי התערבות, ומה שיאזן אותו הוא ההיצע והביקוש. ובמילים אחרות, אם אני רוצה למכור "שירותי מין/זנות" ויש מי שמוכן לשלם על זה, אל למדינה להתערב, ומכאן נקבע גם הערך שלי - בכמה אני מצליחה למכור את "שירותי המין/זנות" שלי. בשיטה הקפיטליסטית אנחנו מקבלות תגי מחיר על הרכב שלנו, המוח שלנו, הרחם שלנו והביציות שלנו. הדירוג נעשה על-פי ערכים פטריארכאליים, למשל מכונית גדולה (ומזהמת) שוות ערך ל-120 משכורות של גננת או עשר שנות חינוך של ילדות וילדים בגיל הרך. הקפיטליזם עבר כמה שלבים מקפיטליזם תעשייתי מוקדם אל המונופול ועד למודל של ימינו, הקפיטליזם המאוחר והרב-לאומי. היום מנסים "למכור" לנו את הקפיטליזם באמצעות שיח של חירויות וזכויות קניין: "קפיטליזם הוא שיטה כלכלית וחברתית שבסיסה הרעיוני הוא התפישה שהתפקוד היעיל ביותר של מערכת כלכלית וחברתית יושג כאשר תישמר החירות האישית של הפרט, ובמיוחד כשתישמר זכותו לבעלות פרטית על קניין ועל אמצעי ייצור. בעלות פרטית על הקניין מוגדרת כיכולתו של פרט לעשות כל שימוש ראוי בעיניו בגופו, מוחו, הונו ורכושו. זאת מבלי לפגוע בחירותו של פרט אחר לפעול באופן דומה" (מתוך ויקיפדיה).

התודעה שלנו בקפיטליזם המאוחר, שהיא כבר מזמן חפץ עם תג מחיר, עברה ועוברת כל כך הרבה שינויים, עד שחלק מהביקורות עליה, המובאות במאמרים השונים בדף מידע זה, לא יובנו על-ידי מרבית האוכלוסייה בעוד דור. האם במצב שבו התודעה שלנו, היחסים האישיים והבין-אישיים שלנו, המיניות שלנו והחלומות שלנו הופכים לחפצים בעלי ערך מסחרי, אנחנו יכולות בכלל להמשיך ולדבר במושגים הישנים שלנו של "מהפכה", "אקטיביזם" או "שינוי חברתי"? אפילו מושגים כמו "טוב" ו"רע" כבר הפכו לארכאיים בעידן שבו כל אלו הם מוצרי צריכה בסופרמרקטים. חולצות אדומות של צ'ה גווארה למשל הן פריט אופנתי מבוקש, ואולי נראה בעתיד גם חולצות עם פניה של אמה גולדמן המתנוססות על גבי קופסאות מרק. מה הערך של פעולות לשינוי מציאות בימינו? מה הערך של פעולות המנסות לשנות את מהלך ההיסטוריה? האם אנו יכולות לראות בפעולות שלנו "הצלחה" שאיננה קשורה בפירושים הקפיטליסטיים של המושג? אנו סבורות שיש מקום לפמיניזם בעידן הקפיטליסטי המאוחר, אך הפמיניזם הזה מצד אחד חייב לנכס לעצמו את המושגים והמונחים של העידן הזה, ומצד שני להמשיך לזכור ולהזכיר את מונחי העבר כך שאלו יהיו את הקשר שלנו אל העולם של טרום הקפיטליזם הרב-לאומי. אנחנו צריכות להמשיך ולהגיד "די לסקסיזם", "די לאפלייה", "די לגזענות", "די ללהטי"בפוביה", אבל אולי לעשות את זה בדרכים שיצליחו לחדור את התודעה המוחפצת הקפיטליסטית והפטריארכלית.

החלטת קולקטיב בעניין הפללת צרכני מין בתשלום מיום 31.1.10

אנו מאשרות מחדש את החלטת אשה לאשה מיום 12.4.01 (מופיעה מתחת להודעה זו).

אנו קוראות לכל הארגונים הפמיניסטיים והאחרים וכן למוסדות השלטוניים העוסקים בנושא, להקשיב, לשתף ולעבוד יחד עם נשים וגברים בזנות וכן לסייע להן/ם בהתארגנויות שאינן בעד מיסוד זנות. אנו קוראות לכולן/ם לצאת לקמפיין נגד צרכני מין בתשלום. אנו תומכות בכל אמירה חברתית ומשפטית המגנה את צרכני המין בתשלום ואנו דורשות שכל הצעת חוק בנושא תכלול חלקים העוסקים באופן ברור בהגנה על בטחונן/ם הפיזי, הנפשי והכלכלי של נשים וגברים בזנות.

עמדתה העקרונית של "אשה לאשה" בנוגע לזנות וסחר בנשים

זנות וסחר בנשים הן הביטוי האולטימטיבי ליחסי הכוחות ואי השוויון בין נשים לגברים. זנות וסחר בנשים מהווים דיכוי קיצוני על רקע מיני ומגדרי. אי לכך, אנו מתנגדות לכל סוג של זנות ונלחם בגורמה לפיה ניתן לקנות שירותי מין תמורת כסף וטובות הנאה. סחר בנשים הנו תוצאה ישירה של נורמות כאלו מהווה סוג חדש של עבדות מושתקת. אנו קוראות לנשים וגברים לממש את מינויותם ללא ניצול, דיכוי או השפלה. אנו מתנגדות למיסוד הזנות, מיסוד הזנות יהפוך אותה לתעשייה המשרתת את המדינה ואת בעלי הכוח בניגוד לטענה הרווחת שהדבר ייטיב עם הנשים העוסקות בזנות. אנו מאמינות של אשה העוסקת בזנות זכאית להגנה מפני אלימות ואונס. לשירותי בריאות ולהגנה משפטית ככל האדם, ללא קשר לתהליך המיסוד. אנו מטילות את האחריות לשגשוג תעשיית הזנות והסחר בנשים במדינת ישראל - על המשטרה ובתי המשפט שאינם אוכפים את החוק ומטילים עונשים קלים ביותר על הסרסורים ועל הגברים הצורכים שירותים אלה.

עמדה התקבלה בהחלטת קולקטיב מתאריך 12.4.01

המיזוג שבין תודעה לבין מעגלים

חשמליים אינטימיים / שרי אהרוני

בסרטי המדע הבדיוני שנוצרו בשנות השבעים של המאה הקודמת ניתן היה לראות צורות חדשות ומשונות של תקשורת אנושית: נשים בחליפות חלל צמודות נצפו תדיר משוחחות עם עמיתיהן הגברים דרך מסכים אלקטרוניים שנישאו במתקן נייד דמוי שעון, או על גבי צג בתוך מעבורת החלל בדרך למשימה על כוכב X. בעולם העתידי של המדע הבדיוני נפתרה "בעיית האישה" באמצעות הטכנולוגיה. אף שהרומנטיקה ההטרנסקסואלית מילאה תמיד תפקיד חשוב בקולנוע, הרי שלנשים בסרטי המדע הבדיוני לא היו ילדים, מינים שונים של רובוטים או יצורים מעולמות אחרים דאגו לנקות את החללית והארוחות נמסרו בצורת גלולות קטנות.

ארבעים שנה חלפו, "בעיית האישה" טרם נפתרה, אך ההכלאה הסייבורגית בין אדם למכונה כבר מזמן אינה בגדר פרויקט עתידי. המהפכה הטכנולוגית שהתרחשה בחסות הכלכלה הקפיטליסטית הגלובלית חדרה לחיים האנושיים באופנים כה חודרניים ומורכבים והביאה לשינוי במרחב התודעה והגוף הפרטי. בעולם הפוסט-תעשייתי לא ניתן יותר להבין יחסים אנושיים מבלי להכיר במיזוג שבין תודעה לבין מעגלים חשמליים אינטימיים - כלומר בין האישה לבין מכשיר הנייד הפרטי שלה. ממש כמו בסרטי המדע הבדיוני - מהמכשיר הפרטי של האישה הצעירה ניבטת בבואה של חייה הטכנולוגיים. חייה מתנהלים בסבך של קשרים סימביוטיים בין קהילות וירטואליות: תמונות, צלילים, קטעי משפטים, לינקים - גבב בלתי מוסדר שהעיקרון היחיד המנחה אותו הוא עיקרון שנקרא "עקרון הפידבק". התגובה של מכשירים אישיים אחרים שמהם ניבטות דמויותיהן של נשים צעירות (ולא צעירות) אחרות, תגובה המחוללת מעשה פלאי של קשר אנושי-טכנולוגי אשר חוצה זמן ומרחב ופורץ את גבולות הגוף הביולוגי.

הפרויקט הסייבורגי הנוכחי שואף לכלול בתוכו יותר ויותר א/נשים כדי להגביר את יעילות הפידבק. לכן כמויות המידע המופץ כל שנייה במרחבים הווירטואליים רק הולכות וגדלות. ואולם, כמו לגוף הביולוגי גם לגוף הטכנולוגי יש גבולות ומגבלות. לצד השפע והעודפות של המידע הזורם במרחבי האינטרנט, מתקיימות ישויות נעלמות שאינן מתאימות לסדר הטכנולוגי-תודעתי החדש. למעשה כל מי שאיננה נושאת מכשיר פרטי משוכלל מצויה במרחב צללים שהולך ונעשה בלתי-נראה. במרחב הצללים הזה מצויים א/נשים שעדיין נתלים בגוף האנושי הישן כדי להסתדר בעולם. זהו הגוף שיש לו גוון וצבע עור, שיש לו משקל, שיש לו גיל ובריאות מסוימת. זהו הגוף העובד, הגוף המתחלה, הגוף היולד, הגוף המזדקן, הגוף המשתוקק, הגוף המוכה, וזהו הגוף שבסוף גם מת וחדל.

הפמיניסטיות יודעות שהגוף הנשי זוהה תמיד כאחר וכבלתי-מתאים - בגללו נשים סבלו מאפליה וממנו הן גם שאבו כוח ועוצמה. לכן הפרויקט הסייבורגי כה מפתה ומפחיד בו-זמנית. אשליית השחרור מהגוף מרמזת על הסיכוי של נשים להיחלץ מהסדר המגדרי הכובל אותן לילודה, למיניות, לווסת המדממת, לחולשה הפיזית, להזדקנות. חוץ מזה, בקהילות הווירטואליות הפועלות על-פי עקרון הפידבק נוצרת אינטימיות טכנולוגית כה אותנטית המאפשרת בקלות לשכוח את חדות הגילוי הפרטי שמתרחשת בתוך מעגל אנושי מהסוג הישן. האם בעוד שני עשורים יהיה צורך בקבוצות שיחה של "נשים" כמרחב של העצמה ולמידה? ומה יקרה לכל הנשים שאינן מחוברות למכשיר פרטי משוכלל?

הטכנולוגיה גוררת קדימה ומחכה שניגב. היא מערבלת את המציאות המעמדית והמגדרית ומיד מחקה אותה ויוצרת אותה מחדש בצורה חדשה ומקוטעת. כיום כבר לא ניתן להסיר מהתודעה את המעגלים החשמליים האינטימיים, אבל דווקא משום כך כדאי מדי פעם להתבונן בגוף הישן, לגעת, לדבר, להקשיב, להכיר ובעיקר להתעקש לקיים מעגלים אנושיים אינטימיים.

* הערה: מי שמתעקשת לחיות במרחבים הווירטואליים יכולה גם לבקר בבית "אשה לאשה" באתר second life.

מכתב מכאן

בימים אלו ממש לפני עשר שנים, עבר תיקון לחוק שירות הביטחון שהשווה את מקומן של נשים בצבא לזה של גברים. בסוף פברואר ציינו במכון ואן ליר בירושלים את העשור הזה בכנס ודנו בשאלה מי מפחד משוויון נשים בצה"ל. אני לא הייתי שם. אבל אני רוצה לומר בקול גדול שאני מפחדת משוויון נשים בצה"ל, ויתרה מזאת אני גם כועסת על השוויון הזה. לא תודה. אין לי עניין בשוויון הזה בכלל. אני זוכרת איך בהפגנה שהיינו בה בתחילת שנות האלפיים ליד מחסום א-ראם בניסיון לפרוץ את המצור על רמאללה, עמדה מולנו שורה של אנשי מג"ב. כל אחד מהם עטוי בגדי קרב ועמוס נשק לסוגיו. אחת מהעומדים בשורה מולנו הייתה אשה. לא היה הבדל בינה לבין שאר השוטרים/חיילים האלה ולו הזעיר ביותר. הנה לכם, צעקתי לעברם, שוויון הנשים הצלחתי. עכשיו כשעבר כבר עשור ל"הצלחה" הזו אני אומרת בלי בושה, אין לי עניין בניצחונות של הפמיניזם הליברלי. אין לי חלק בהישגים המובילים נשים להיות ולהתנהג כמו גברים. ההפך הוא הנכון. אני רוצה שהגברים יפסיקו להתנהג כמו שהם מתנהגים. אני רוצה שלא יהיה צבא ולא תהיה אלימות. אל תצחקו. עולם ללא אלימות אפשרי. יש מה לעשות בעולם שאין בו נשק ואין בו צבא. אפשר לשיר ולרקוד. אפשר לבנות ולטייל ואפשר גם לשבת בשקט ולא לעשות כלום. אולי מוטב כך. להיכנס לצבא הצלחנו, להפסיק את האלימות וההטרדה המינית נגדנו לא הצלחנו. זה קשור. זה שייך. אי אפשר להפסיק את האלימות וההטרדות למיניהן של גברים אם לא ישתנו כללי המשחק. לא ייתכן שחברה תמשיך לייצר גברים לוחמים שזכותם וחובתם להתנהג באלימות ובגסות כאשר הם חיילים, ותצפה מהם להיות אדיבים, רגישים ובמיוחד לא מטרידים כאשר הם חוזרים הביתה. גם יצחק לאור מן השמאל וגם מוטי אלון מן הימין אינם מייצגים את ההבדלים או הדמיון בין שמאל לימין. הם מזכירים לכולנו שהאויבים של כולנו, כל הנשים, עשויים מחברה כוחנית שבה גברים מנהלים עולם אלים שאינו יכול למצוא/להמציא דרכים של שלום ופיוס. משהו בגבריות כאן ובעולם כולו לא עובד נכון. חבל על המאמץ להצטרף אל הגברים באשר הם, עדיף שנשקיע את המרץ והדמיון להציע מדיניות חלופית. נסגור את הצבא ונחייב את כולם לטפל בזקנים/ות, בחולים/ות, בילדים/ות. את התקציב הצבאי נחליף בתקציב של שלום שיאפשר לכל מי שגרים במרחב הזה בין הים והירדן ליהנות מן החיים, ואולי נוכל באמת לשבת ולא לעשות כלום. באמת אולי מוטב כך.

חנה ספרן

עוד לא הצטרפת לרשימת התפוצה בדואר האלקטרוני?!

הודעות על פעילות שוטפת, הפגנות, אירועים ומפגשים ב"אשה לאשה", הרצאות, קורסים, מסיבות, עצמות, הצעות עבודה, קטעי עיתונות מש"חיים ומרגיזים ועוד המון הפתעות.

שלחי מייל ל: slava@isha.org.il

אשה לאשה באינטרנט: www.isha.org.il

מערכת:

אסנת להט, מיקי, טל מטלון, אמל זיאדה וסלבה גרינברג

עיצוב גרפי: יורדן דותן www.jordandotan.com

מחשבות על מגדר והזמן הקפיטליסטי / עמליה סער

מספיקה להאט ולהיכנס להילוך הנכון, אלא שלעתים קרובות אני גם מוצאת שמבלי דעת, תוך כדי הזמן שלי עם לילה, אני ממשכה בעצם לחשב בראש איך אחרי שהיא תלך לישון אני אספיק "לתקתק" עוד כמה דברים. זה כמובן נכשל כמעט תמיד ואז הכול מתקלקל: בעבודה אני עייפה וכועסת כשדברים לא הולכים יעיל מספיק, כי אני הרי תמיד בסד של זמן - הזמן שמוכתב על-ידי מערכת החינוך; עם לילה אני לא שקטה כי אני לא מצליחה להרפות ולהתמסר; ואז כשהיא הולכת לישון אני מתמוטטת, ולא סולחת לעצמי על כך.

הזמן הקפיטליסטי, אם כן, זה שמתפצל לזמן של עבודה וזמן של פנאי, הוא ממוגדר משום שהחוויה שלו מתרחשת בנתיבים ששלובים לבלי התר בתפקידים המגדריים. במקרה הלא נדיר שלי, התפקוד בעולם העבודה ניזון מידיעה מתמדת שהזמן שלי גדור ותחום על-ידי דרישות ומוסדות (למשל המוסד החינוכי על 100 ימי החופש השנתיים שלו) ששייכים לעולם "הבית", ואשר עולם הקריירה בוחר להכחיש אליו ולעתים קרובות גם להעניש בעטיו. ואילו התפקוד שלי בעולם האימהות נתון כל הזמן בצלו של העולם האחר שלי. העולם הממוסד של האימהות אמנם מקבל לכאורה את היותי אישה עובדת (רוב האימהות מסביבי עובדות, ואלה שלא עובדות סובלות מסטיגמה ומגינון), אבל הוא גם ממטיר עליי מסרים לפיהם אל לי להתבלבל ולשכוח מה חשוב באמת (ושאם אני רוצה קריירה, עליי לקלוט שהיא בעצם על חשבון הילדה שלי). וכך, חדשות לבקרים, אני מקבלת הזמנות שמתעלמות במפגיע מן המציאות של "זמן העבודה", כמו להגיע בבוקר לבית הספר לפעילות משותפת של הורים וילדים, להתנדב ללמד בשעת העשרה... פעילות פופולרית אצלנו בבית הספר, למשל, היא לאפות עוגה יחד עם הילדים, ומפני שאנחנו לא רק אופות אלא גם חכמות, זה אינו שיעור בישול אלא, נאמר, שיעור במדידת כמויות.

לילה כמובן אומרת את הדברים בחן רב יותר ובישירות רבה הרבה יותר. "תגידי להם שם", היא אמרה לי היום, "שבחנוכה לא צריך לעבוד, כי יש לך ילדה שרוצה להיות אתך". ומה אני רוצה? לאפות סופגניות, לאכול אותן, להישאר רזה... ולכתוב מאמר.

זה זמן מה שאני חושבת על נשיות עכשווית כעל פרויקט בלתי-אפשרי. מתוך שלל ההיבטים שקשורים לנושא הזה, אני רוצה להתייחס כאן לחוויה של זמן העבודה שלי, כאישה במסלול קריירה באקדמיה. כמו רבות מאתנו, גם אני חווה באופן אקוטי עומס רב וציפיות סותרות במהלך הלהטוטנות הבלתי-פוסקת בין "המשמרת הראשונה" ל"משמרת השנייה". ואגב כותרת ספרה המפורסם של ארלי הוכשילד "The Second Shift", אני רוצה לציין שחלק מן הנבזיות של הסיטואציה טמון בכך שלא ברור עד הסוף איזו משתי העבודות היא המשמרת הראשונה ואיזו היא השנייה. שהרי גם אם לכאורה המשמרת השנייה היא זו שמתרחשת אחר הצהריים, בפועל אני חשופה לשלל של ציפיות להתנדבות בשעות הלימודים, שהמסר שמצוי בבסיסן הוא שהאימהות היא כמובן המשמרת הראשונה.

תכונה מרכזית של חוויית העבודה שלי היא אימוץ של גישה יעילה לזמן. ברגע שמתחיל יום העבודה, אני נכנסת להלך רוח של "לתקתק". יש הרבה דברים לעשות. תמיד יש יותר פרויקטים ממה שסביר להשיג בפרק זמן נתון, תמיד יש תאריכי רצח (deadlines). אני אוהבת מאוד את העבודה שלי ומוצאת שהיא מעניינת ומגדילה. אבל בפועל זו גם עבודה קצת מוחצת, כיוון שהיא מלאה בדרישות סותרות ומפני שהיא מתנהלת בקצב ובהיקפים שהם מגוחכים-משהו באינטנסיביות שלהם. אני "מתקתקת" מפני שאני חייבת. אבל גם מפני שכבר מזמן התמכרתי לזה. ואז אני עוזבת את המשדך, או את המחשב, והולכת לאסוף את הבת שלי לילה מבית הספר. אחר הצהריים הוא הזמן שלה. הוא יכול להיות הזמן של שתינו. זמן יפה של היטענות הדדית, של אהבה. זמן של אימהות שאני רוצה בה. אבל זהו זמן שהקצב שלו שונה לגמרי, בעצם הפוך מן הזמן של העבודה. בימים שאני מצליחה לעשות את הסוויץ' ולהרפות, הדברים מתרחשים כבמגע קסם. לילה רגועה ויצירתית. שתינו שמחות. כל זה רק מחדד את הימים הרבים יותר שבהם אני נכשלת. משום שבפועל, אני תמיד יוצאת מיום העבודה שלי עם דברים לא גמורים. הפרויקטים מעצם הגדרתם לעולם לא נגמרים. לכל היותר אני משלימה שלב מדי פעם. אז לעתים קרובות אני טסה אליה ובראש המחשבות ממשיכות לדהור. ולא רק שלא תמיד אני

פונדקאות וקפיטליזם / ענת גרינשטיין

שבהם ניתוק הקשר בין היולדת לילדה נתפס כמעשה חריג וטראומתי עבור הילד והוריו, ונעשה רק בנסיבות קיצוניות, חתימה על חוזה פונדקאות נתפסת כבחירה חופשית ועצמאית, והפגיעה הרגשית ביולדת בעקבות הניתוק מהילד ומשותפיה להורות נתפסת כשולית וניתנת לפיצוי כספי. האפשרות לפגיעה רגשית בילד עקב ניתוק זה אינה נידונה כלל.

ההתפתחויות הטכנולוגיות מאפשרות הוצאה של ביציות מגופן של נשים והשתלה של עור-ברים בגופן של נשים אחרות, אבל השיח החברתי הוא שמאפשר התייחסות לחלקי גוף כנפרדים מהגוף השלם, מהאישיות השוכנת בתוכו ומההקשרים החברתיים שבהם נתונים גופנו ואישיותנו. ההקשרים החברתיים הם אלו המאפשרים הסתכלות על חלקי גוף לא רק כניתנים להחלפה, השאלה ונתינה בתוך הקשר של יחסים חברתיים, אלא כניתנים להשכרה או למכירה במסגרת חוים עסקיים. האפשרויות הטכנולוגיות והשינויים החברתיים פותחים שער לסוגים נוספים של הורות מעבר לגבר אחד ואישה אחת, להרחבה של סוגי המשפחות ושל מגוון היחסים האפשריים בין אנשים (ילדים ומבוגרים). אבל חשוב לזכור שאין ביצית או רחם בלי אישה, ואין זרע בלי גבר. שיח שמנתק אנשים מחלקי גופם ומערכת כלכלית שבה רמת-אי-השוויון גבוהה כל כך עד שהיא מחייבת אנשים מסוימים למכור או להשכיר חלקים מגופם כדי לפרנס את חלקי הגוף הנותרים, בעוד אחרים הם בעלי יכולת מספקת להרשות לעצמם לקנותם - הם פתח לניצול. החשיבה על הורות אחרת צריכה להתקיים בתוך הקשר של יחסים בין-אישיים, כמו במצבים אחרים של הורות ללא זוגיות (למשל זוגות גרושים או הורות משותפת של אישה וזוג הומואים). הורות אינה צריכה להתקיים במסגרת של שיח עסקי במערכת של קפיטליזם גלובלי.

ענת גרינשטיין, פרויקט נשים וטכנולוגיות רפואיות, אשה לאשה, חיפה.

בעשורים האחרונים מתחוללים שינויים חברתיים וטכנולוגיים שמרחיבים את מושג ההורות. אם בעבר הדגם המקובל היחיד להורות היה אימא ואבא נשואים, שמולידים ילדים או במקרים מסוימים מאמצים אותם, הרי שהיום יש הורים יחידים מבחירה, זוגות הורים לא נשואים או זוגות חד-מיניים, ואף הורות בשלשות וברביעיות (למשל במקרה של זוג הומואים ואישה או זוג הומואים וזוג לסביות בהורות משותפת). אבל השינוי מרחיק לכת הרבה יותר ממספר האנשים המעורבים בהורות - הטכנולוגיה והשינויים בתפיסות החברתיות סביב האפשרויות הטכנולוגיות מביאים לגידול משמעותי במספר האנשים (ובעיקר הנשים) הקשורים ביולוגית לילד מסוים, אך אינם מתפקדים כהוריו או מעורבים בחייו בשום צורה.

למעשה, היחסים שבין הורים לילדיהם נידונים בעשורים האחרונים הן במסגרת השיח של יחסים בין-אישיים והן במסגרת השיח של יחסי ייצור ומסחר. מצד אחד, הקשר בין-ילד להוריו נתפס כקשר שלא ניתן לביטול באופן חד-צדדי. גבר שנולד לו ילד כתוצאה ממפגש מיני חד-פעמי יחויב משפטית לדאוג לילד אם תוכח אבהותו. כך גם במקרה של זכויות ביקור או הסדרי ראייה - הורה אחד אינו יכול להפקיע הורות מהאחר אלא במקרים קיצוניים שבהם נשקפת סכנה מוחשית לילד. לא יעלה על הדעת שזוג יחתום על הסכם טרום נישואין שבו נוסף על חלוקת הרכוש נקבע כי במקרה של גירושים אחד הצדדים יקבל את הילדים והצד השני יחדל מלמשמש כהורה לכל דבר ועניין. גם אם הסכם כזה יחתם סביר מאוד שהוא לא יעמוד בביקורת שיפוטית. לעומת זאת, במצבים של תרומת זרע וביציות או פונדקאות, מוחלף השיח של יחסים בין-אישיים בשיח של מכירה וקנייה של סחורות או שירותים. במצבים של פונדקאות למשל, נמחק ההקשר הרגשי והחברתי של ההיריון והלידה והם נידונים אך ורק בהקשר הקפיטליסטי של תשלום הוון או לא. בניגוד למצבים של מסירה לאימוץ,

החלפת מעורבות למעורבות
ליעד קונטרופיטש, נאשפת נסויה, זאניה וסחאפיה
יום הלאה, 13,4,10, השעה 20:00

"סוגית הזנות - המשגה משפטית של קלון חברתי"
מנקודת מבטן של הזונות
מפגש עם חברות ארגון הזונות הישראלי
יום ראשון, 23.5.10, בשעה 19:00

"מסאלה הזני - מפהים קאנוניה עאר אגמעי"
מן ועה נזר הזאניא
לקא מעזואת הגמיעה האראיליה ללזאניא
לאחד, 23,5,10, פי השעה 19:00

סדרת פמיניזם, דת ורוחניות
סלסלה לקאא נסויה, דינ ורוחאניה

הייתכן פמיניזם דתי? על סדר היום של הפמיניזם הדתי, ומה לזה ולנו?
רחל קרן, חברת ועד "קולך - פורום נשים דתיות"
יום רביעי, 2.6.10, בשעה 20:00

איעל? נסויה דיניה? מא על גאול העמל לנסויה
הדיניה, ומה לנא וזלכ?
ראחל קרן, עזוה אארה פי גמיעה "סווק - מנאדי נסא
מאדינא"
יום הארבעא, 2,6,10, השעה 20:00

"פמיניזם, תרבות ודת"
נאיפה סריסי, מנהלת "ניסאא ואפאק - נשים ואופקים", ארגון פמיניסטי פלסטיני
שעוסק בזכויותיהן ומעמדן של נשים מאוך
הקונספט הדתי
יום שלישי, 15.6.10, בשעה 20:00

"נסויה, תאפה ודינ"
נאיפה סריסה, מדירה גמיעה נסא ואפאק, גמיעה נסויה
פלסטיניה אפאק נסויה דיניה.
יום הלאה, 15,6,10, השעה 20:00

מבט פמיניסטי על הניו-איג' והרוחניות העכשווית
דלית שמחאי, חוקרת את תרבות העידן
החדש ופמיניסטיה
יום ראשון, 20.6.10, בשעה 20:00

מנזור נסויה על הניו-איג' והרוחאניה האחיה
דלית סמחאי, נסויה באחנה פי תאפה העמר האחיה
יום האחד, 20,6,2010, השעה 20:00

♥ איה אה:
העק האיראליס בצז עי לז לה

שיחה עם היוצרות:
ורה ריידר, מאשה דיאון, ילנה גולדנברג,
אנה טליסמן וראיה קנופוב.
אוצרת: רותה קרייזר.
יום ראשון, 18.4.10, בשעה 19:00

אפאח מערש "אח" האמלאה": מערש ללסור גמאיה
מן הנסא פורה "מנזמה נסויה" לאאאאא הלעה הרוסיה.
פורה הי גמעה מן האאשאא לאאאאא הלעה הרוסיה
נאשאן פי סאחא מאלאה מן המאגמ המאדי: המנזמה
הנסאיה ומנזמה אאוק האנסאן, האכראא המאשה
לאאחלא, מנזמה המאלין והאנאנסאנא. המנזמה
העאילה האגמאיה, ונסא מן און האנאמה האנאיה.
האור גאסא נשאאא המגעה מנא אנשאא קבל אמש
סנאא וחא הווק האלי. אאיה מע המאעה: פירה
ראידר, מאשא דיאון, ילנה גולדנברג, אנה טליסמן. ראיה
קנופוב.
אמיה המערש: רוא קרייזר
לאחד, 18,4,10, השעה 19:00

חגיגת ספר

Embodying Culture

מפגש עם ציפי עברי לרגל צאת ספרה הקדמה וברכות: עמליה סער

הספר מסכם מחקר אתנוגרפי לגבי חווית ההריון בישראל וביפן, תרבויות עתירות טכנולוגיה. המחקר חושף הבדלים תרבותיים גדולים במשמעויות שנשים ורופאים מעניקות להריון ולטכנולוגיות רפואיות בישראל וביפן ואת ההשפעה של הקשרים תרבותיים על חווית ההריון ועל אופי השימוש בטכנולוגיות רפואיות.
יום חמישי 10.6. בשעה 20:00

אחאאל הנשר אאב

Embodying Culture

לקא מע אסייה עברי מנאסה נשר אאבהא
מאמה ואריב: עמאליה סאער

ילאס אאבא אבא אאנאראא פי אאנאול אארה הוואדה פי
אראיל והיאאן אאנאאא מאנהא האאנאולאיה. יאשא
האבא אאנאאא אאיהא איהא מא יאעלל המאעא
האאיה אעאיהא הנסא והאאבה ללוואדה ולאאנאולאיה האיהא
פי אראיל והיאאן ואאאיר העלאאא האאיהא על אארה
הוואדה ואאב אאעמאל האאנאולאיה האיהא.

מה לזונות יש להגיד על הצעת החוק להפלת לקוחות מין?

מאא אאול הזאניאא על אאראח קאנון אאריב זאנאן
הגנס?

השיח הפמיניסטי וזכותן של זונות לעבודה והגדרה עצמית: הרקע להתנגדות לחוק הפללת לקוחות זנות ליעד קנטורוביץ, פעילה פמיניסטית, זונה ועיתונאית
יום שלישי, 13.4.10, בשעה 20:00
האור הנסויה וחא זאניאא ללעמל והאעריב האאיה:

"אסוואא" ו"אשה לאשה" מזמינות אותך
למפגש עם:
שרה שולמן

אקטיביסטית, סופרת, מחזאית ומרצה לסביבת פמיניסטית

מהמייסדות של ה-Lesbian Avengers ("הנוקמות הלסביות"), ארגון אקטיביסטי הפועל להעלאת הניראות הלסבית, ולהעלאת נושאים שעל סדר יומן של נשים לסביות באמצעות פעולות ישירות.
*** המפגש יתקיים באנגלית, אך יהיה תרגום לעברית וערבית
יום שני, 5.4.10, בשעה 20:00

"אסווא" ו"אמרה לאמרה" ידעוהן לקא מע:

סארה שוולמן

נאשפה אגמאיה, אדייה, אאבה מסרייה ומאשרה
מאליה נסויה

מן מוסאא Lesbian Avengers (מאליא מנאמהא),
גמיעה נאשפה אעמל על רעג
מרייה המאליה הגנסיה ואאליא אעל המואאיה האאיה
על גאול הוויי למאליא באאשה עמאליא מאשרה
*** לקא סיקון האלעה האנגליזיה מע אמהאיה ללאמה
ללערייה והערייה
יום האאנין, 5,4,10, השעה האאדה מאשא

עובדות בשוק תעסוקה מעורער

גממות ותהליכים בשוק התעסוקה
העכשווי מנקודת מבט מגדרית.
ההרצה מבוססת על דוחות השטח של מרכז מהות
יערה בוקסבאום, רכזת פרויקט נשים לתעסוקה והגנת, מרכז מהות
יום שני, 7.6.10, בשעה 20:00

עמאליא פי סוק עמל איר מוסא

אאיהא ועמאליא פי סוק העמל האלי מן ועה נזר
אנארייה

אאנאא המחארה על אאריא מיהאניה קאמ בהא מרכז מאהווא
יעארה בוקסבאום, מרכז משרוע "נסא לעמל עאדל", מרכז
מאהווא

יום האאנין, 7,6,2010, השעה 20:00

פתיחת התערוכה "קו ההשתקפות":

תערוכת צילום קבוצתית של נשים מפורסמות התארגנות פמיניסטית של דוברות רוסית. פורסמה היא קבוצה של פעילות דוברות רוסית מזירות שונות של החברה האזרחית: ארגוני נשים וזכויות אדם, תנועות נגד הכיבוש, ארגוני להט"ב, ארגוני אדוק חברתי, וכן נשים ללא השתייכות ארגונית אשר חושבות ופועלות בכיוונים אלה. הצילומים מתחילים אחר פעילות קבוצה מאז הקמתה לפני חמש שנים ועד היום.

مفهوم الحرية والشرف في جرائم قتل النساء - هل الحرية هي التي تقتل النساء أم الحرية هي التي تخلصهن؟

نسرین مزایوی - ناشطة نسوية وموجهة مجموعات في مواضيع البيئة، الجندر وحقوق الإنسان

النسوي والخطاب المناهض للقتل وبين خطاب الشارع الذي يستحوذ على مفاهيم القسم الأكبر من المجتمع. من الواضح ان الحرية تتحول الى جريمة في حالة النساء العربيات. ومفهوم الحرية في هذه الحالة قد يختلف عن مفهوم الحرية التقليدي المسلم به - حرية نيوليبرالية رأسمالية غربية - التي تضم بداخلها الاستقلال الاقتصادي وعدد من الحريات الخاصة.

باعتقادي ان احدي التحديات امام النسويات في البلاد وعمامة هي ان تسمع ما تقوله النساء الأخريات وان تحاول التغيير من خلال محاوره ما تقوله وليس من محاولة نفيه أو تجريمه وعندما نقول "صمتك تصريح قتل" فنحن نخطئ الهدف لأنه اصلاً بأعتقاد النساء الصامتات ان الحرية هي الجريمة والقتل مشروع. وبالفعل مثير للأهتمام ما هي الميكانيكيات والمنطقات والمفاهيم الثقافية الاجتماعية التي تحول حرية النساء الى جريمة. ومن الواضح بأعتقادي انها تختلف عن الحرية بمفهومها التقليدي الغربي أو ربما هي ذاتها فأذا تبنتها النساء فما هو الا انتصار الغرب على الشرق فيشر فينا الغرائز والنزعات المحافظة وتبقى المرأة رمز لشرف المجتمع تقتل لأجله ويعلل بشرتها!

وفي محاولة لفهم هذه الميكانيكيات التي تحول الحرية "النيوليبرالية الرأسمالية الغربية" في حالة النساء الى جريمة ربما يكفي محاولة إعادة قراءة صفات هذه الحرية المدونة بين هلالين فأنا تبناها رجال كانت نجاحاً وأن تبنتها نساء فما هي ألا انتصار الغرب على الشرق فيشر فينا الغرائز والنزعات المحافظة وتبقى المرأة رمز لشرف مجتمع مهدد وقد تقتل لأجل شرفه ويعلل قتلها بشرتها!!!

وتعيدني هذه الرمزية الى رمزية النساء في اليابان العصرية ما بعد الحرب العالمية الثانية. حيث يرتدي الرجال لطقوس البلوغ الجماعية بزتهم الرسمية العصرية - بدلة وقميص وغرافة - التي استبدلت الزي التقليدي الذي أعتاد الرجال ارتدائه قبل الحرب، أما النساء فترتدي الكومونو، وهو الزي النسائي التقليدي باهظ الثمن حيث تطلب بعض الشابات أستبدال الكومونو بسيارة عوضاً عن زي تلبسه ليوم واحد، الا أن اليابانيين يرون بعدم لبس الفتاة للكومونو أهانة عظمى وعلى هذا فحتى الفقراء منهم يقومون بمجهود اقتصادي خاص حتى وأن أنقل على كاهل العائلة الاقتصادي عدة سنوات بعد ذلك. وعملية لبس الكومونو هي عملية شاقة جداً تحتاج الى مساعدة مهنية لتلقاها الشابات في الصالونات حيث تصفف شعرها وتزين ومن ثم تنتقل الى أستوديو التصوير، حيث يقوم الأهل فيما بعد بأرسال صورة أبنتهن بالكومونو لكل الأقرباء والأصدقاء ليشهد العالم بأن أبنتهن لبست الكومونو وحافظت على مكانة العائلة وعلى "شرفها"!!!

وأذا حاولنا النظر الى رمزية اللباس، فزى الرجال يرتدون البدلة العصرية العقلانية التي ترمز الى الحدائة الرأسمالية النيوليبرالية والى دخول الشباب الى عالم الأعمال الاقتصادي والسياسي. أما النساء فتقع على كاهلها صيانة رموز وتقاليد المجتمع المهدهد بحدائة عصرية رأسمالية نيوليبرالية بوسكولونية. وهكذا تجد النساء العربيات نفسها ضحية صيانة المجتمع ويتحول خروجها الى الجامعة والعمل الى حرية زائدة قد تؤدي الى قتلها المشروع.

وليس لهذا التحليل سلب النواحي الأخرى الاقتصادية أو السياسية أو الاجتماعية أما هو محاولة لفهم الميكانيكيات التي تحول الحرية الى جريمة والجريمة الى شرف فتقتل النساء على شرف المجتمع ويدعي المجتمع والعديد من نساته بأن الحرية الزائدة هي التي قتلتها!!!
© حقوق النشر محفوظة للكاتبة.

"الحرية الزائدة تقتل النساء" - هذا ما تدعيه إحدى قريباتي، ٦١ عام، لتعليل مسلسل قتل النساء الغير متناهي. "خروجهن للجامعات وتعاملهن مع الحرية بشكل خاطئ هو الذي يفقد الرجال عقولهم ويؤدي بهم الى قتلهن". الرسالة المبطنة لهذا الادعاء لا تربط القتل بالشرف بفهمه التقليدي، اما تربطه بالمفهوم السطحي لكل تصرف غير لائق للنساء. فأنا "الخروج للجامعة والحرية الزائدة والعمل" هي اللتي تفقد الرجال عقولهم وتؤدي بهم الى قتل النساء. لكن ما تغفل عنه قريبتى هو ان النساء تقتل نتيجة العنف داخل العائلة ولا علاقة لتعليمها الجامعي أو عدمه بذلك وكذلك لا علاقة لعملها خارج المنزل أو عدمه بذلك. وتتفق معي قريبتى ان حالات العنف العائلي التي نعلم بتفاصيلها عن قرب، حيث للأسف الشديد تقع ضحيتها أكثر من واحدة من قريباتنا أو صديقاتنا أو معارفنا، تؤدي في كثير من الأحيان بالنساء الى دفع حياتهن ثم هذا العنف، ربما عمداً وربما بضره خاطئة لم يقصد لها ان تكون قاضية.

وتتفق معي قريبتى بأنه في حالة لاسمح الله قتلت أي من قريباتنا أو صديقاتنا أو معارفنا فأنا لا علاقة لذلك بأي شرف أو حرية زائدة، والمعلوم الوحيد هو الزوج الذي من سؤ حظها أقرنت به والأفضل لها ان تبتعد عنه بأسرع وقت وأن تخرج من البيت اليوم قبل الغد. ولا تتفق معي قريبتى على أن الخمسين حالة قتل للنساء في السنة الأخيرة حدثت على خلفية مشابه، عنف داخل المنزل، وتصرف على ان حالة قريباتنا وصديقاتنا ومعارفنا هم حالة الأقلية، وتصرف أيضاً على أن الأغلبية لا بد وتصرف بشكل مخالف للعرف والأخلاق أفقد الرجال عقولهم فقتلوهم. فمن نعرف تفاصيل وحيثيات حياتهن فلا شبهة بشرهن اما النساء عامة فمنتهكات وموصومات بقلة الشرف.

وبينما تصر قريبتى بأن الحرية الزائدة هي التي تقتل النساء فباعتقادي أن الحرية الناقصة هي التي تقتلن. فقريباتنا وصديقاتنا ومعارفنا نجون من موت عشوائي محتتم بفضل قدرتهن على الخروج من قفص العنف القاتل. خروجهن ذلك تم بفضل قدر من الحرية توفرت لهن معنوياً ومادياً، ربما من عائلاتهم المقتدرة نوعاً ما أو من قدرات ذاتية لكن لولا القدرة على الخروج من قفص العنف الأسري التي تتوفر غالباً بفضل التعليم والعمل والاستقلال الاقتصادي، لربما وجدن مصيرهن كالخمسين الأخريات التي لم يحالفهن الحظ بذلك!

كيف تدخل النساء الى هذا القفص وكيف تخرج منه، وهل الحرية الزائدة تدخلهم اليه والحرية الناقصة تخرجهم منه أم العكس تماماً!!!

تتخذ غالبية النساء قرار الزواج تحت ظروف القاهرة. فأولاً عليهن حسم الموضوع خلال السنوات الأولى لربيعهن العشرين، "فمع العمر تقل احتمالاتهن وما لم تحظين به مبكراً لن تحظين به لاحقاً". ثانياً تتخذ النساء قرارهن تحت ظروف اقتصادية القاهرة فأنا ٥٠٪ من المجتمع العربي يعيش تحت خط الفقر وال٥٠٪ الآخرون بمقربة منه، وما بين ٧٠-٨٠٪ من النساء العربيات غير عاملات بكلمات أخرى ليست لديهن أي إمكانية لحياة اقتصادية مستقلة فأما تكون عبئ على العائلة المنهكة اقتصادياً أو تكون أسيرة الزواج الذي قد يتحول بكابوس الى قفص ودوامة عنف لامتناهية.

ظروف اقتصادية بإمكانها أن تأخذ من المرأة حريتها وظروف اقتصادية بإمكانها ان تعيدها اليها. عدم أستقلال المرأة اقتصادياً يقلل من حريتها ومن إمكانيات اختيارها ويزيد من احتمالات أسرها في قفص العنف الأسري. أما النساء اللتي "عندهن ظهر" أي عائلة تدعمهن معنوياً واقتصادياً أو النساء التي "تصّب أياديهن على رؤوسهن" أي يوجد لديهن أستقلال اقتصادي يمكنهن من حياة مستقلة نوعاً ما فأحتمالاتهن للنجاة بحياتهن تزيد عن أولئك المعدومات.

تقتل النساء وتدعين أخريات بأنها الحرية - فتحولن الحرية الى عار والجريمة والأسر الى شرف - فهل هي الحرية التي تقتل النساء أم الحرية هي التي تخلصهن؟!

بأعقاب المظاهرة المناهضة لقتل النساء في نهاية الأسبوع الماضي، وبأعقاب أستمرار حالات القتل، وحوارات في سياقات مختلفة مع أفراد مختلفين تستوقفني الهوة الشاسعة بين الخطاب

مجاناً، مترددة، بدك تهكي عن هويتك الجنسية؟

خط دعم، معلومات، استشارة وتوجيه... السرية تامة! 072-222-0202

كل ارهه من 17:00-19:00
القوسين
0115282092